

Les improvisacions de Castelló Cultural

El Projecte Castelló Cultural, que inclou l'Espai d'Art Contemporani, el Teatre Principal, el Museu de Belles Arts, un auditori i un palau de congressos, continua entrebancat. Després de quatre anys, només funcionen l'Espai d'Art i el Teatre.

Les institucions públiques han comprat el Teatre Principal de la plaça de la Pau. L'oposició ha criticat l'operació perquè els propietaris del teatre eren familiars de l'alcalde, José Luis Gimeno.

Castelló, tot i ser una de les ciutats del país amb més galeries d'art privades, ha tingut sempre unes infraestructures culturals i museístiques molt minses. A la dècada dels 80, el panorama cultural institucional no era gaire encoratjador: una sola biblioteca en estat precari i una obsoleta casa de cultura. La dècada dels noranta començà amb la inauguració del Planetari de Castelló, un equipament cultural molt ambiciós que naixia per a ser un símbol de la ciutat, però que, finalment, a causa de la deixadesa dels governs municipals, ha caigut en l'oblit, sense que mai se li hagi donat un contingut ni una oferta interessant. En els últims anys, a més, el Planetari pateix greus deficiències en la seua estructura que ningú no es preocupa d'arreglar. Per acabar-ho d'adobar, la inauguració de l'Hemisfèric de la Ciutat de les Arts i les Ciències de València ha eclipsat el Planetari castellanenc, pràcticament l'únic equipament cultural que van construir els socialistes quan comandaven l'ajuntament.

Nous aires universitaris. Si algú va començar a revolucionar veritablement la ciutat, va ser la creació, el 1991, de la Universitat Jaume I, a partir de l'antic Col·legi Universitari de Castelló. El 1993, data en què es va iniciar la construcció de l'actual campus universitari a la part oest de la ciutat, va començar a gestar-se una universitat que, en només sis

ARXIU

ARXIU

anys, ha passat de tenir uns pocs centenars d'estudiants a superar els 12.000, i que ha introduït una mica d'aire fresc a la ciutat, amb l'organització de diverses activitats culturals cada any i l'arribada de milers de joves de fora de les comarques del voltant.

Malgrat això, ni la universitat ni la feina desinteressada de diferents col·lectius que han treballat durant molts anys perquè Castelló aconseguira una veritable oferta cultural, i si pot ser alternativa, no han pogut superar totalment alguns costums i la mentalitat d'alguns polítics per als quals cultura és la banda municipal de música, els balls regionals, les representacions teatrals d'aficionats, les exposicions dels arxiconeguts pintors de la ciutat i la convocatòria de quatre premis l'any.

Un projecte únic. El panorama, però, està canviant, gràcies, en part, a iniciatives ciutadanes i, en part, al Projecte Cultural de Castelló, més conegut com Castelló Cultural, una iniciativa de la Generalitat Valenciana que constitueix una excepció notable, ja que la tendència general del Consell és el desinterès per Castelló. Però el Projecte Cultural, que va nàixer el 1996, ha estat des del primer moment un cúmul de despropòsits i improvisacions que encara continua tres anys després.

Va ser el president mateix de la Generalitat Valenciana, Eduardo Zaplana, qui durant una compareixença a les Corts, en què va anunciar la creació del parc temàtic Terra Mítica, a Alacant, i la Ciutat de les Arts i les Ciències, a València, va afegir l'anun-

ARXIU / RAFA GIL

A dalt, a l'esquerra, el port del Grau de Castelló. Molt a prop està ubicat el Planetari (a la dreta). A sota, autobús de la Universitat Jaume I.

El programa de la inauguració del Teatre Principal, que es va obrir el novembre passat, va canviar tres vegades en un mes.

ci d'un "projecte cultural a Castelló", en un intent clar de compensar l'única demarcació que quedava sense un megaprojecte emblemàtic. Tant és així que durant mesos ningú, ni les principals autoritats de Castelló ni les de la Generalitat, no va saber concretar en què consistia aquest projecte, probablement perquè no existia. La Generalitat, en col·laboració amb l'Ajuntament i, sobretot, amb la Diputació Provincial, va reobrir el calaix dels projectes pendents i va rescatar

un conjunt d'iniciatives que diverses institucions feia anys que intentaven engegar, com ara la construcció d'un museu provincial de belles arts, un auditori i un palau de congressos, i la compra i rehabilitació del Teatre Principal.

A tot això, hi afegiren la construcció d'una sala d'art polifuncional, que al principi s'anomenà Kunsthalle, i que finalment ha estat batejada com Espai d'Art Contemporani, i l'execució d'un Palau de Congressos i Auditori a Peníscola. Després es va crear una societat anònima perquè gestionara aquestes instal·lacions sota la direcció del conseller d'Economia, José Luis Olivas en aquell moment —decisiones molt criticades per l'oposició—, i va nàixer Castelló Cultural al juliol de 1997, gairebé un any després de l'anunci de Zaplana. Però aquest endarreriment només va ser el primer d'una llarga sèrie perquè, any rere any, els polítics anunciaven la licitació de les obres fins que es va esgotar la legislatura completa amb un ba-

Castelló poc cultural

Josep Porcar

Una de les paradoxes més conflictives que a mig termini pot començar a experimentar, sense culpa, la ciutat i ciutadania de Castelló és, per una banda, la implantació (en un espai de temps molt breu..., electoral, dic), d'edificis o reformes immobiliàries gravosament destinats a activitats culturals i, per contra, la inexistència d'una vitalitat popular concertada i efectiva que justifique i regrecie els fervorosos i tan magnífics projectes mampresos per les institucions. Aquesta dissonància no expressa una ofuscada negativa a iniciatives d'aquesta mena. Senzillament significa un greu conflicte: no s'ha produït una sintonia amb la sensibilitat ciutadana, una consulta democràtica i oberta, una adequació sociocultural mínimament objectiva que hauria d'haver passat abans per la incentivació real de la indústria cultural i per un més que necessari equilibri de base. I la lliçó de base no és difícil: si no hi ha prou biblioteques o conservatoris, o bé escoles i instituts en condicions on aprendre i fer cultura, al ciutadà se li'n fot que hi haja un concert de Chopin o una exposició fotogràfica sobre sadomasoquisme. Ha quedat demostrat: la segona funció del Principal, després de la reinauguració, amb una obra de Brecht, es va suspendre per manca de públic. No hi ha massa a estirar, però entre els projectes cal referir, doncs –per insistits–, l'Espai d'Art Contemporani, en marxa des de fa sis mesos, la citada reforma del Teatre Principal, acabada recentment, o l'edificació d'un futurible i qui sap si esperat auditori, actuacions orquestrades des de la Generalitat Valenciana en col·laboració amb la Diputació i l'Ajuntament, sota la congestionada gestió de l'empresa –pública?– Castelló Cultural. Són els projectes que la Generalitat s'ha entestat a qualificar d'emblemàtics en unes comarques, de mítics en unes altres; paraules vàcues, per cert, que els mitjans de comunicació, per falta de rigor o amb intenció propagandística, han posat de moda, amb titular a quatre o cinc columnes, cada vegada que al govern autonòmic se li acudia un dolç globus sonda. Així

doncs, l'expressió castellana, *burro grande ande o no ande*, perfectament aplicable a la política constructora –que no constructiva–, publicitària –que no pública–, del Partit Popular, es deixa veure especialment a Castelló, no solament amb la seua al·lucinant gestió cultural sinó també, i sobretot, amb la urbanística... Les iniciatives ja citades haurien de ser més observades des d'una perspectiva sociocultural, i no solament des de la política o bé l'economia, fins ara les predominants en el tema si assistim a les hemeroteques. Hi ha ciutats, normalment les més poblades, on la cultura –entesa com el conreu dels coneixements i les facultats de l'home– s'hi regenera per sí sola, amb l'acció individual o agrupada de les persones; i hi ha ciutats on els factors històrics, més que els d'ubicació perifèrica a nivell administratiu o psicològic, han sepultat l'efervescència cultural. És el cas de la Plana de Castelló. Personalment, l'experiència quotidiana m'ho confirma, car moltes vegades amics de València, Barcelona, Lleida, Alacant..., em demanen referències: "I en Castelló, que passa ara? Mireu, ens falten biblioteques, però per fi tenim un assassi en sèrie, com als EUA...", conteste. Dic, doncs, que aquesta ciutat no ha tornat a gaudir amb una certa intensitat d'això que és la cultura des d'almenys l'enderrocament feixista de la II República, quan aleshores la Societat Castellonenca de Cultura era un referent d'avantguarda al nostre país. D'altra banda, semblava que la Universitat Jaume I anava a ser el gran revulsiu que necessitava la ciutat, però les repetides i òbvies diferències ideològiques i, sobretot, d'intel·ligència entre la UJI i l'administració autonòmica, han acabat malbaratant qualsevol consonància que activara un progrés cultural efectiu a la ciutat. Últimament la desesperança encara es deixa notar més... Ens faltava el xofer de l'alcalde col·locat a director del Planetari... "Així és fàcil traure titulars a Castelló", comentava en un sopar, fa unes setmanes, el redactor en cap d'un diari valencià (...que no era castellonenc, és clar).

Com aconseguir les pel·lícules d'EL TEMPS

Subscriptors:

- Demanant-les per telèfon al 902 13 10 25 (o al 00 34 963 535 100 des de fora de l'Estat espanyol)

No subscriptors:

- Demanant-les al quiosc
- O bé retallant aquest anunci i enviant-lo a EL TEMPS (Av. Baró de Càrcer, 40. 46001 València) amb les vostres dades (nom, adreça i telèfon)

Preu: 800 ptes. per vídeo +375 ptes. de despeses de lliurament

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Consell de Mallorca
Cultura i esport

LAUREN
VIDEO HOGAR

EL TEMPS
15

lanç bastant deficitari: només una obra de les cinc construccions anunciades s'havia executat. Aquest fet, unit a la manca d'assignacions reals per a Castelló Cultural en els diferents pressupostos de la Generalitat Valenciana han propiciat que l'oposició s'haja acarnissat amb el Partit Popular per aquest projecte sobretot perquè la inversió global prevista en aquest projecte no supera els 7.000 milions de pesetes mentre que Terra Mítica o la Ciutat de les Arts costaran desenes de milers de milions.

La societat va començar a ser operativa a finals de l'any 1997, quan s'obriren les negociacions per comprar el Teatre Principal i es van licitar les obres del Museu i de l'Espai d'Art Contemporani (EACC), el primer edifici dels cinc previstos que es va acabar. De fet va obrir les portes el maig d'enguany, tot i que sense inauguració oficial perquè la Junta Electoral la va prohibir —enmig d'un fort escàndol— a causa de la proximitat de les eleccions municipals. L'endemà de la fracassada inauguració, l'EACC va començar a funcionar i des de llavors Castelló compta ja amb un espai dedicat a l'exhibició artística contemporània que suposa una ampliació considerable de l'oferta lúdico-cultural de la ciutat. Aquest edifici, situat al cèntric carrer de Prim, és un dels més avantguardistes i singulars de l'estat, caracteritzat per la seua racionalitat i funcionalitat.

Al seu interior hi ha dues sales d'exposicions de dues altures cadascuna, mentre que a l'exterior, una gran zona per a vianants i una làmina d'aigua voregen l'edifici, que té una superfície total de 1.413 metres quadrats.

Des que va obrir el proppassat mes de maig sota la direcció artística de José Miguel Cortés, les tres exposicions programades que s'han pogut veure a l'Espai han sacsejat el panorama cultural de la ciutat pel caire arriscat dels seus continguts. Milers de persones han visitat el centre des de llavors, i, tot i que la seua aposta per acostar els ciutadans a l'art més avantguardista no és, sens dubte, una decisió fàcil, l'acceptació ha estat molt bona.

D'altra banda, la compra i recuperació del Teatre Principal és un projecte llarg i complex que s'ha vist envoltat de polèmiques i d'escàndols, que passaran a formar part de la història del teatre tot i que no apareixeran mai als llibres de text. El 1998, el president de la Diputació Provincial de Castelló, Carlos Fabra, es va fer càrrec de les negociacions per comprar aquest equipament a la família Pasqual, propietària de l'edifici. Des d'un primer moment era evident que no anava a ser fàcil que l'administració i la propietat arribaren a un acord, perquè els poders públics oferien un màxim de 950 milions mentre que la propietat privada no estava disposada a

Institut de Tecnologia Ceràmica de la Universitat Jaume I. Aquest centre és, des del seu naixement, un dels focus culturals de Castelló.

Dilluns vinent, 20 de desembre, amb EL TEMPS i el fascicle de la 'HISTÒRIA DELS CLUBS DE FUTBOL', un nou exemplar d'EL TEMPS AMBIENTAL.

Reserveu-lo ai
vostre quosc

PAISATGE Art o algoritme

Castelló ha rebut el projecte cultural com a compensació pel volum d'inversions que el consell ha fet a València i Benidorm. La ciutat de les Arts i les Ciències i Terra Mítica han tingut molt més pressupost.

vendre per menys de 1.100 milions.

La compra del Principal. Mentre la negociació anava dilatant-se, la societat Projecte Cultural de Castelló va decidir començar la rehabilitació del coliseu encara que no fora propietat pública, una decisió molt polèmica que va ser durament criticada per l'oposició i en la qual el Consell va invertir prop de 800 milions de pessetes. Les obres s'iniciaren el setembre del 1998 i les presses per acabar abans de les eleccions municipals van començar a donar problemes. El mes de novembre, dos treballadors van patir un accident laboral greu: es va enfonsar un forjat i tots dos van caure des d'una altura d'uns quants metres i van patir ferides greus. Els informes d'Inspecció de Treball van descobrir que l'obra no complia les mesures de seguretat.

Tres mesos després d'aquest accident, va sorgir una nova polèmica quan es va fer pública la xifra que el Consell havia pagat per l'edifici: 951 milions de pessetes (vegeu EL TEMPS, número 676). L'oposició va qualificar aquesta xifra de desmesurada perquè duplicava el valor real del teatre: uns 450 milions de pessetes, segons l'únic informe que fins aquell moment havia taxat l'edifici. La relació familiar exis-

La improvisació ha estat la nota dominant en la reinauguració del Principal, ja que encara no se n'ha constituït la fundació gestora.

tent entre l'alcalde de Castelló, José Luis Gimeno, i la família propietària del Principal va agreujar l'escàndol, que va arribar fins a les Corts Valencianes.

Un cop passada la tempesta de la compra, l'obra va tenir problemes inesperats que van endarrerir la data de la inauguració d'abril a setembre, després a octubre i, finalment, a novembre. Mentre es fixava una data concreta, l'espectacle que havia de reinaugurar el Principal també canviava. En un mateix mes es va anunciar, primer, l'obra *Top Dogs*, dirigida per Mario Gas; després un concert del violoncel·lista Mstislav Rostropóvitx i, finalment, una setmana abans de la inauguració, es tornà a canviar per anunciar una actuació

de l'English Chamber Orchestra.

La improvisació, desafortunadament, ha estat la nota dominant en aquestes primeres setmanes, ja que ni tan sols s'ha constituït encara la fundació que, en teoria, gestionarà el Principal. Mentrestant, el teatre intenta oferir una programació digna, aprofitant la seua integració en la xarxa Teatres de la Generalitat, però és difícil aconseguir representar-hi bones obres sense planificació i amb les intrusions constants de diverses associacions culturals de la ciutat.

El Museu de Belles Arts. La tercera obra que Castelló Cultural ha aconseguit endegar en aquests quatre anys és la construcció del Museu de Belles Arts, una actuació que la Diputació anava a bastir en un solar de la seua propietat (l'antic Col·legi Serra d'Espadà, en l'Avinguda Germans Bou) i per a la qual havia convocat un concurs d'idees que guanyaren els arquitectes madrilenys Emilio Tuñón i Luis Moreno.

El museu va començar a edificar-se l'any passat i el seu cost final és de 2.000 milions de pessetes, amb 8.000 m² per a les sales, 2.000 m² per a la zona semi-pública i 2.000 m² per al pavelló de restauració. Aquest edifici ha estat dissenyat partint d'un esquema tradicional en què les tres grans zones són les sales d'exposicions destinades a les peces de ceràmica, arqueologia i etnologia; peces que ara es troben distribuïdes en els museus Provincial i d'Etnologia. A la façana principal del museu, destaquen unes immenses lletres de formigó que conformen la paraula "museu".

Sobre l'única obra que Castelló Cultural té pendent de licitar a la ciutat de Castelló, l'Auditori, no hi ha molt a dir, o es podria escriure un llibre, segons com. Hi ha poc a dir perquè la societat encara no té ni tan sols el projecte definitiu, un endarreriment del qual el Consell se'n desentén alhora que en responsabilitza l'ajuntament. Una acusació enrao-

nada ja que el consistori ha estat el principal actor en el *culebrón* de la construcció de l'Auditori des de fa més de deu anys. La història comença durant l'últim govern municipal socialista, entre els anys 1987 i 1991, quan es decideix construir l'auditori en l'espai que actualment ocupa l'Espai d'Art. Òbviament, el projecte no es va dur a terme i quan el PP arribà al govern municipal el 1991 n'ajornà l'execució fins que, anys després, revelà que la seua veritable intenció era alçar l'Auditori en un altre lloc: un gran solar situat a l'est de la ciutat, al costat d'un parc que s'està acabant de construir en l'actualitat.

El canvi d'ubicació va significar una nova redacció del projecte. Quan Castelló Cultural es va fer càrrec del projecte, la corporació municipal es trobava tramitant aquest canvi. El nou emplaçament elegit per l'ajuntament, però, afectava una zona verda que el consistori havia obtingut com a prestació del desenvolupament de diversos plans urbanístics. L'Ajuntament de Castelló, doncs, havia de cedir els terrenys a una societat privada, Projecte Cultural, una qüestió que convertia el procés en un veritable laberint jurídic del qual els serveis tècnics municipals han trigat anys a eixir.

Finalment, el gener de 1999, l'ajuntament va cedir els terrenys però una nova modificació en el projecte l'ha endarrerit encara més. Ara, que ja està finalitzat, els arquitectes no semblen disposats a lliurar-lo fins que l'equip de govern del PP no els pague els corresponents honoraris. Tot això fa que molt pocs castellanencs confien que l'Auditori i Palau de Congressos es construirà algun dia, tot i que els responsables populars insisteixen a dir que les obres començaran l'any 2000.

Amb el nou mil·lenni, la conclusió de totes aquestes obres modificarà, sense cap dubte, la deficient situació de Castelló quant a infraestructures culturals.

Eva Redondo

I Fòrum Arc Mediterrani Universitat i comunicació

Quatre vídeos que recullen el més destacat del I Fòrum Arc Mediterrani, en el qual es va analitzar la nova comunicació multimediatca, amb conferències de Joan Majó i John Perry Barlow, entre altres.

4 vídeos 3.990 ptes.

Teoria de la democràcia Domingo García Marzá

Quina ha estat a través de la història la idea de democràcia? Quins models poden presentar-se? Quin pot donar resposta als problemes actuals?

192 pàgs. 1.900 ptes.

Valoriana

V. Salvador i H. van Lawick (eds.)

Un homenatge entranyable i, alhora una a anàlisi rigorosa de la variada aportació d'Enric Valor a la cultura valenciana del segle XX.

360 pàgs. 2.500 ptes.

Matilde Salvador, Medalla d'Or de la Universitat Jaume I

Un disc recopilatori de la lliçó magistral i musical que va oferir la compositora Matilde Salvador amb motiu de la seua distinció amb la Medalla d'Or de la Universitat Jaume I.

1.800 ptes.

Servei de Comunicació i Publicacions
Universitat Jaume I
Campus del Riu Sec
Edifici Rectorat i Serveis Centrals
12071 Castelló de la Plana
Tel. 964 72 88 19 - Fax 964 72 88 32
publicacions@sg.uji.es
<http://sic.uji.es/publ/>